

İki Yüzlü Kumaş

Terzi Dede masanın üzerindeki kalın kumaş parçasını iki yana açtı. Zeynep lacivert dokumayı okşarken Yusuf kumaşı ters çevirip astarına baktı.

YUSUF

Bu kumaşın içiyle dışı hiç birbirine benzemiyor Dede, arkası bambaşka duruyor.

DEDE

İnce bir astar kumaşı tutar evlat. Yalnızca dışına bakarsan kumaşı tanıyamazsın.

ZEYNEP

Tıpkı bahçedeki ceviz gibi. Sert kabuğunu kırmadan içindeki lezzete kimse ulaşamaz öyle değil mi?

Dede başını salladı. Sarı tebeşiri alıp kumaşın kenarına düz bir çizgi çekti. Çocuklar merakla masaya biraz daha yaklaştılar.

DEDE

Yeryüzündeki her şey böyledir çocuklar. Görünen şeklin arkasında hep görünmeyen bir öz saklıdır.

YUSUF

Peki kıldığımız namazın da böyle bir içi ve kumaş astarı var mıdır?

Dedenin Defterinden

Her şeyin bir dışı bir de içi vardır. Dışı gözle görülür, içi ise ancak dikkat ve sevgiyle keşfedilir.

Görünmeyen İp

Yusuf tahta makaradaki sağlam beyaz pamuk ipi iki parmağı arasında gerdi. İpin bir ucunu Zeynep tuttu, diğer ucunu Yusuf kendi yakasına yaklaştırdı.

ZEYNEP

İp gerilince seni hemen duyabiliyorum Yusuf. Parmaklarımı hafifçe çeksem senin elin de kıpırdıyor, baksana.

YUSUF

Tıpkı iki kıyı arasındaki köprü gibi. Peki büyükler neden namaza bazen salât derler Dede?

DEDE

Çünkü salât kelimesi bağ kurmak, yönelmek ve gönülden ulaşmak demektir çocuklar. Kopmayan bir iptir o.

Zeynep küçük defterine salât kelimesini yazıp yanına iki yıldız çizdi. Dede iğne deliğinden geçirdiği ipe baktı.

ZEYNEP

Yani namaz kıldığımız her an O Yüce Varlıkla aramızda böyle sağlam bir ip mi kurulur?

DEDE

Evet güzel kızım, insan samimiyetle durdukça o ip daha da kuvvetlenir.

YUSUF

Peki bu görünmeyen bağ koptuğunda insanın içinde ne fırtınalar kopar dersiniz?

Dedenin Defterinden

Salât, kalbin Rabbi ile kurduğu kopmaz iptir. Kul yönelir, bağ kurulur ve dünya telaşı dışarıda kalır.

Kalbin Pusulası

Yusuf pencere kenarındaki ahşap pusula küpünü masanın üzerinde döndürdü. İbre titreyerek kible yönünde durdu. Zeynep dönüp ellerini göğsünde kavuşturdu.

YUSUF

Yönümüzü bulduk işte Zeynep, sadece sözle niyet ettim demek yetmiyor mu yani?

ZEYNEP

Bedenimiz dönüyor ama aklımız bahçedeki salıncakta kalırsa gerçekten dönmüş sayılır mıyız ki Yusuf?

DEDE

Zeynep çok doğru sezdi. Kumaşı kesmeden önce mezurayla yönünü ölçersin; kalbin niyet ölçüsü de böyledir.

Dede sarı mezurayı hafifçe kıvrıp masaya bıraktı. Çocukların gözlerinin içine sevgiyle, dikkatle baktı.

DEDE

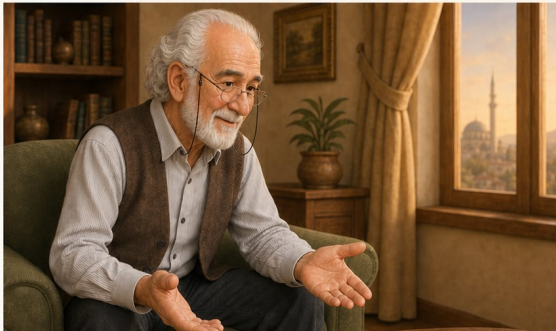
Niyet, sadece dilin söylediği bir kalıp değildir evlatlar. Kalbin pusulasını bütünüyle O Yüce Varlığa çevirmektir.

YUSUF

Peki kalbi bütünüyle çevirince, arkamızda bıraktığımız dünya oyunları nereye gider?

Dedenin Defterinden

Niyet kalbin pusulasıdır. Pusula doğru yönü gösterince gemi fırtınada bile yolunu kaybetmez.

Telaşı Bırakmak ve Büyük Soru

Yusuf ciddiyle ayağa kalktı. İki elini kulak hizasına kadar kaldırdı; parmaklarını açıp iftitah tekbirini denedi. Zeynep merakla onu izledi.

YUSUF

Ellerimi kaldırıncı tuhaf bir şey oldu Zeynep. Sanki bütün sokak gürültüsü birden arkamda kaldı gibi hissettim.

DEDE

Çünkü o ellerle dünyalık telaşları arkaya itersin evlat. Kumaş tozunu omuzdan silkip atmak gibidir bu.

Yusuf ellerini indirip aniden duraksadı. Kaşlarını hafifçe çatarak Dede'ye doğru döndü; içindeki merak taşmıştı.

YUSUF

Dede, peki biz neden her gün aynı sözleri söylüyoruz? Bu sözler ve hareketler bize neyi anlatıyor?

DEDE

Bu büyük bir sorudur Yusuf. Onu gönlünde iyi sakla; bu yolculuğun sonunda cevabını kendin bulacaksın.

ZEYNEP

Kulak hizasına kalkan o eller sahiden geride neyi bırakır dersin?

Dedenin Defterinden

İftitah tekbiriyle eller kalktığında, dünya arkada kalır. Kalp huzura girer ve yolculuk başlar.

Dilden Gönle Akan Pınar

Zeynep ezberlediği duayı hiç nefes almadan, bir tekerleme gibi çabucak okuyup bitirdi. Yusuf gülerек ellerini çırpı.

YUSUF

Bir saniyede bitirdin Zeynep! Yarış yapsak kesin birinci olurdun.

DEDE

Durun bakalım küçük koşucular. Zeynep, şu kumaş makasını eline al ve bu keteni hızla kesmeyi dene.

Zeynep makası hızla sürünce kumaşın kenarı zikzak çizdi ve eğildi. Kızarıp makası masaya bıraktı.

ZEYNEP

Çok acele edince kumaşın çizgisi bozuldu Dede. Güzelim keten eğri büğrü oldu.

DEDE

Dilden dökülen söz de böyledir yavrum. Ezbere sayıklarsan kalbin kulağı duymaz, anlamın yolu eğrilir.

YUSUF

Acele eden makas kumaşı bozar da, kalpten kaynamayan söz insanı nereye götürür?

Dedenin Defterinden

Söz dilden dökülür ama kalpten kaynamalıdır. Ezbere koşan dil, mananın huzurunu ve derinliğini kaçıır.

Tertemiz Bir Başlangıç

Yusuf sarı defterine iri harflerle Sübhâneke yazdı. Kalemin ucunu çenesine dayayıp düşünceli bir tavırla durdu.

YUSUF

Dede, Seni her türlü eksiklikten tenzih ederim diyoruz ya, çocuk aklımla bunu nasıl hayal etmeliyim?

DEDE

Şu kutudaki ham ipeği eline al Yusuf. Parmaklarını üzerinde yavaşça gezdir bakalım.

Yusuf bembeyaz ipeği avucuna aldı. Tek bir düğüm, en küçük bir toz veya leke bulamadı.

ZEYNEP

Pırıl pırıl, sıfır pürüz! Dokununca insanın içine bir ferahlık yayılıyor.

DEDE

İşte Sübhâneke böyledir. O Yüce Yaratıcıyı tertemiz, eksiksiz bilmek ve O'na tertemiz bir övgü sunmaktır.

YUSUF

Kusursuz bir kumaşa bakan göz hayran olur da, O Yüce Varlığı anan kalp nasıl titremez?

Dedenin Defterinden

Sübhâneke tertemiz bir başlangıçtır. Eksiklikten uzak olanı övmek, kalpteki lekeleri ve şüpheleri siler.

O'nun Hamdiyle Övmek

Zeynep defterindeki cümlelerin altını çizdi. Başını kaldırıp hafifçe kaşlarını çatarak itiraz etti.

ZEYNEP

Ve bihamdike diyoruz, yani Senin hamdinle överim. Ama öven biziz Dede, niye Senin hamdinle diyoruz?

DEDE

Şu pirinç yüksüğü parmağına tak Zeynep. İğneyi kumaşa doğru it bakalım ne olacak.

Zeynep yüksüğü taktı, parmağının gücüyle kalın iğne kumaşı kolayca delip geçti.

DEDE

İğneyi iten parmak olmasa yüksük ne yapabilir? Bize nefes ve dil vermeseydi biz O'nu nasıl anabilirdik?

YUSUF

Demek ki O'nun verdiği nefesle yine O'na teşekkür ediyoruz! Kötü düşüncelerden de O'nun şefkatine sığınıyoruz.

ZEYNEP

Kendi sesinin arkasındaki asıl nefesi duyan bir insan kibirlenebilir mi hiç?

Dedenin Defterinden

Ve bi-hamdike: Hamd ancak O'nun verdiği lütufla O'na ulaşır. Dil söyler ama nefesin asıl sahibi O'dur.

Kapıyı Açan Sure

Zeynep Dede'nin çekmecesindeki oymalı büyük pirinç anahtarı eline aldı. Soğuk madeni avucunda sıkıp gülümsedi.

ZEYNEP

Fâtiha kelimesi kapı açan demekmiş Dede. Bu anahtar gibi kilitleri açan bir sure mi?

DEDE

Aynen öyle Zeynep. Fâtiha kulu huzura açan anahtardır; o yüzden her rekâtta bıkmadan tekrar tekrar okunur.

YUSUF

Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn derken bütün âlemleri düşünüyorum: bahçedeki karıncaları, gökteki kuşları, dağları.

DEDE

Bütün o canlıları besleyen, büyüten ve koruyan tek bir Rab vardır evlat.

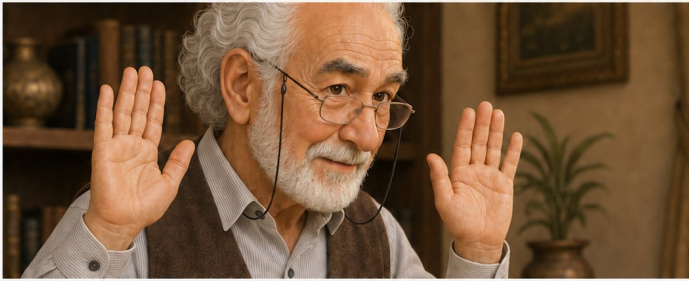
Çocuklar sessizleşti. Dede masadaki fenerin fitilini hafifçe düzeltti; odada tatlı bir huzur vardı.

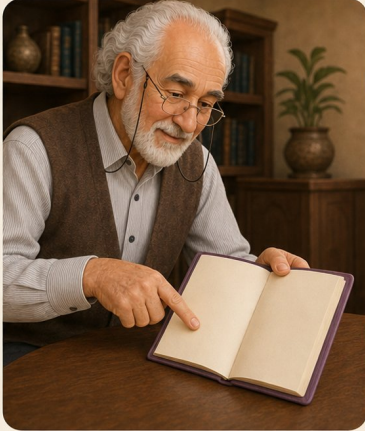
YUSUF

Her rekâtta açılan bu kutlu kapının ardında bizi bekleyen o sonsuz şefkat kimdir?

Dedenin Defterinden

Fâtiha açıcıdır. Kalp kapısını aralar, âlemleri terbiye eden sonsuz şefkatin huzuruna çıkarır.

SAHNE 9 · SÖZLER

Rahmet ve Özgürlük

Zeynep defterine özenle yazdı: Er-Rahmâni'r-Rahîm. Yusuf ise hemen altındaki satıra işaret parmağını koydu.

YUSUF

İyyâke na'büdü ve iyyâke nesta'in... Yalnız Sana kulluk ederiz demek insanı güçsüz yapmaz mı Dede?

DEDE

Tam tersine Yusuf. İki ucu masaya bağlı sağlam bir düğüm at bakalım.

Yusuf kalın sicimi masanın demir halkasına sımsıkı bağladı ve var gücüyle asıldı; ip hiç kıpırdamadı.

DEDE

Gördün mü? Yalnızca tek bir sağlam kapıya bağlanan kalp, dünyadaki hiçbir fırtınada savrulmaz ve kula kul olmaz.

ZEYNEP

Yani gerçek özgürlük, O'nun sonsuz merhametine sımsıkı bağlanmakmış meğer.

YUSUF

Yalnızca bir kapıya güvenen bir kalp başka kimseden korkar mı hiç?

Dedenin Defterinden

İyyâke na'büdü: Yalnız O'na bağlanmak, insanı bütün sahte korkulardan ve bağımlılıklardan özgür kılar.

SAHNE 10 · SÖZLER

Dosdoğru Çizgi ve Tesbihler

Yusuf uzun ahşap terzi cetvelini kumaşın üzerine koydu. Sarı tebeşirle boydan boya dümdüz bir hat çekti.

ZEYNEP

İhdina's-sırâta'l-müstakîm işte bu düz çizgi! Bizi dosdoğru yola ilet diye her rekâtta yalvarıyoruz.

YUSUF

Cetvel biraz kaysa çizgi hemen eğiliyor. Peki rükû ve secdede ne söylüyoruz Dede?

DEDE

Eğilirken Sübhâne Rabbiye'l-Azîm diyerek O Yüce Varlığı anarız. Doğrulurken de O'nun hamdi duyduğunu biliriz.

Dede cetveli kaldırıp Yusuf'un omuz hizasına koydu; doğru duruşun dengesini gösterdi.

DEDE

Secdede ise en yüce olanı fısıldarsın. Böylece eğrilen niyetini o dosdoğru hatta geri getirirsin.

ZEYNEP

Kumaştaki eğri çizgiyi cetvel düzeltir de, kalpteki eğriliği O'ndan başka kim doğrultur?

Dedenin Defterinden

Sırât-ı müstakîm dosdoğru çizgidir. Rükû ve secdedeki tesbihler, insanın sapmasını önleyen manevî mihenk taşlarıdır.

Mi'râc Sofrası ve Yakarış

Zeynep tahta zemine diz üstü oturdu. Ellerini edebli bir şekilde dizlerinin üzerine yerleştirip Dede'ye baktı.

ZEYNEP

Tahiyyât okurken neden böyle sakin oturuyoruz Dede? Sanki biriyle yüz yüze konuşur gibi.

DEDE

Çünkü Tahiyyât bir mükâlemedir yavrum. Peygamberimizin gök yolculuğundan getirdiği ikili konuşma ve hediye sofrasıdır.

YUSUF

Ettehiyyâtü lillâhi derken tüm canlıların dirilik hediyelerini O'na sunuyoruz öyle mi?

DEDE

Evet evlat. Selâm bize ve sâlih kullara olsun deriz. Vitirde ellerimizi açıp Kunut ile af dileriz.

Odada derin bir sükûnet hâkim oldu. İki çocuk da diz üstü oturup bu büyük selâmı içlerinde hissettiler.

YUSUF

Peki bu kutlu konuşmanın ardından ayağa kalkan insan bedeni neye dönüşür?

Dedenin Defterinden

Tahiyyât kul ile Rabbi arasındaki sükûnet sofrasıdır. Canlıların hayat hediyeleri sunulur, selâm tüm iyi insanlara yayılır.

Bedenin Çizdiği Harfler

Yusuf salonun ortasında ayağa kalktı. Önce dimdik durdu, ardından rükûya eğildi ve sonra başını yere koydu.

ZEYNEP

Yusuf dur bir dakika! Elif, dal ve mim harfleri... Bedenin tıpkı bir hattat gibi yazı yazıyor!

DEDE

Fark ettin değil mi Zeynep? Ayaktayken elif harfi Âdem'i, eğilince dal, secde mim harfi Muhammed'i yazar.

Dede kâğıda bu üç harfi çizip çocuklara uzattı. Yusuf kendi gölgesine bakıp hayretle gülümsedi.

YUSUF

Demek ki namaz kılarken bedenimiz boşuna hareket etmiyor; baştan aşağı anlamlı bir mesaja dönüşüyor!

DEDE

İnsan hem Âdemliğiyle yaratılışını, hem Muhammedî güzelliğiyle kulluğunu bedeniyle nakşeder.

ZEYNEP

Peki bu harfler yalnız bize mi aittir, koca tabiat da kendi lisaniyla bunları yazar mı?

Dede seccadeyi serdi ve namazın dört duruşunu tek tek gösterdi:
KIYAM ayakta durmak · RÜKU eğilmek ·
SECDE alnı yere koymak · TAHİYYAT
oturmak

Dedenin Defterinden

Beden namazda elif, dal ve mim harflerini çizer. Ayakta elif Âdem'i, rükûda dal ve secde mim Muhammed'i nakşeder.

“Ayakta durduğumuzda bitkilere benziyoruz.
Ağaçlar bütün
ömürlerini kıyamda geçirirler. Ne sabırlı varlıklar!”

SAHNE 13 · HAREKETLER

Ağaçlar Gibi Dimdik

Zeynep bahçeye bakan pencereye yürüdü. Gece rüzgârında yaprakları hafifçe kıpırdayan ulu çınar ağacını izledi.

ZEYNEP

Ağaçlar ne kadar da dik duruyor Dede. Yıllardır hiç eğilmeden dimdik gökyüzüne bakıyorlar.

DEDE

İşte kıyâm tam da budur kızım. Ağaçlar, çiçekler ve ekinler ömürleri boyunca ayakta tesbih ederler.

Yusuf pencerenin yanında kollarını bağlayıp göğsünü dikleştirdi. Kumaşın boy ipliği gibi dimdik durdu.

YUSUF

Yani biz namazda ayakta dururken, yeryüzündeki bütün ağaçların ve ormanların ibadetine mi ortak oluyoruz?

DEDE

Evet evlat. İnsan kıyâmda iken nebâtât âleminin göğe uzanan o dilsiz yakarışını kendi boyunda taşır.

ZEYNEP

Göge dimdik uzanan bir ağaç neden rükûya gidemez dersiniz?

Dedenin Defterinden

Kıyâm, bitkiler ve ağaçlar âleminin ibadetidir. Ayakta dimdik duran insan, göğe uzanan tüm ormanların tesbihini taşır.

“Eğildiğimde yere paralel duran hayvanlara benziyorum.
Süt, yumurta, bal... Hepsinin hakkı burada ödenir.”

SAHNE 14 · HAREKETLER

Eğilerek Boyun Eğmek

Yusuf ellerini diz kapaklarına koyup eğildi. Başını yukarı kaldırmaya çalışınca sendeler gibi oldu.

YUSUF

Rükûda durmak ayakta durmaktan zormuş Dede! Sırtım hemen yoruluyor.

DEDE

Sırtını terzi terazisi gibi dümdüz yap Yusuf. Dört ayaklı canlılara bak, onlar hep böyle eğik dururlar.

Zeynep Yusuf'un sırtına ahşap cetveli koydu; cetvel hiç kaymadan dümdüz durdu. Dede gülümseyerek başını salladı.

ZEYNEP

Koyunlar, atlar, dağdaki geyikler... Hepsi fıtraten rükû halinde yaratılmışlar öyle değil mi Dede?

DEDE

Doğrudur güzel kızım. İnsan rükûya vardığında hayvânât âleminin boyun eğişini ve tevazuunu sırtına alır.

YUSUF

Eğilen sırt bir cetvel gibi düzelince, insanın kalbindeki kibir nasıl kırılır?

Dedenin Defterinden

Rükû, hayvanlar âleminin boyun büküşüdür. Sırtını düzleştirip eğilen insan, canlıların fıtrî teslimiyetini üstlenir.

Yerin Kalbine Dokunmak

Zeynep diz çöküp iki elini yere koydu. Alnını ve burnunu ahşap döşemeye usulca dokundurdu.

ZEYNEP

Tahta döşeme serinmiş Dede. Yere kapanınca insan kendini küçücük hissediyor.

DEDE

Küçülmek değil kızım, toprağın kalbine yakınlaşmaktır o. Taşlar, madenler ve koca dağlar hep yerededir.

Yusuf da yere eğilip alnını zemine koydu. Masadaki terzi tebeşirinin beyaz tozu döşemede hafifçe parlıyordu.

YUSUF

Madenler ve toprak hiçbir zaman ayağa kalkmaz. Secdede biz de madenler gibi sakin ve teslim oluyoruz.

DEDE

Toprak her çiğneyeni bağrına basar. Yere baş koyan insan, maddenin o derin tevazuunu kuşanır.

ZEYNEP

Baş yere konup en aşağı inilince, insan neden göklere yükselmiş gibi hisseder?

Dedenin Defterinden

Secde, madenlerin ve toprağın tevazuudur. Alnı yere değen kul, toprağın teslimiyetiyle arınır ve Hakk'a yakınlaşır.

Toplayıcı İnsan

İki çocuk da secdeden doğrulup diz üstü oturdular. Dede askıdaki dikimi tamamlanmış ustalık yeleğini ellerine verdi.

DEDE

Bu yeleğe bakın çocuklar. Yaka, astar, cepler ve düğmeler ayrı parçalardır ama usta hepsini tek bir elbisede toplar.

YUSUF

Ağaç sadece ayaktadır, hayvan sadece eğiktir, taş ise hep yeredir.

ZEYNEP

Ama insan hepsini sırayla yapar! Ayakta durur, eğilir, yere baş koyar ve sonunda oturur.

DEDE

Çünkü insan bütün âlemleri kendinde toplayandır.

Yaratılmışların en kâmilî olarak hepsinin dilini Hakk'a taşır.

Zeynep yeleğin sedef düğmesini okşadı. Yusuf sırtını dikleştirip bu büyük emanetin ağırlığını düşündü.

YUSUF

Bütün âlemleri göğsünde toplayan bir insan yeryüzüne nasıl merhametsizce bakabilir?

Dedenin Defterinden

İnsan toplayıcıdır. Bitkinin kıyâmını, hayvanın rükûunu, toprağın secdesini şuurla birleştirip Hakk'ın huzuruna çıkarır.

“Kıyamda bitki, rükûda hayvan, secdede maden,
otururken insan.
Namaz kılan kişi bütün âlemi kendi bedeninde toplar.”

Älemlerin Borcu ve Şükür

Yusuf masanın üzerindeki kırmızı elmayı ve fırından yeni çıkmış köy ekmeğini işaret etti.

YUSUF

Biz bu elmayı ağaçtan alıyoruz, ekmeği buğdaydan yapıyoruz, sütü inekten içiyoruz Dede.

DEDE

Ne güzel bir dikkat Yusuf. Onların canıyla beslenir, onların gıdasıyla ayakta dururuz.

ZEYNEP

Demek ki onlara büyük bir can borcumuz var! Ama bir elma kendi kendine nasıl şükredebilir ki?

DEDE

İşte o şükürü insan yapar evlatlar. Yediğimiz her nimetin bedelini namazda onların adına şükrederek öderiz.

Dede kumaş kırpıntılarını dikkatle toplayıp küçük bir bez keseye koydu; hiçbir şeyi ziyan etmezdi.

ZEYNEP

Bütün canlıların hakkını bedeninde taşıyan bir çocuk dikkatini nereye serer?

Dedenin Defterinden

Canlıların gıdasıyla dirilen beden, onların şükürünü de yüklenir. Namaz, tabiata ve hayata duyulan en derin vefadır.

elif

dal

mim

“Elif, dal, mim... Â-DE-M!”

Namaz kılan insan, farkında olmadan bedeniyle bir yazı yazıyor.

Dikkat Adası: Seccade

Dede köşedeki ceviz sandığın kapağını açtı. İçinden açık krem renkli, kenarları el dikişiyle bastırılmış sade bir seccade çıkardı.

YUSUF

Sonunda seccade çıktı sandıktan! Ben hemen üzerine atlayıp kılmak istiyorum.

ZEYNEP

Dur acele etme Yusuf! Dede, seccade olmadan namaz kılınmaz mı ki?

DEDE

Kılınır güzel kızım. Temiz olan her toprak parçası bir mesciddir. Bu seccade sihirli bir örtü değildir.

Dede kumaşı yere serdi. Keten dokuma zeminde pırıl pırıl, sakın ve dikkatli bir ada gibi durdu.

DEDE

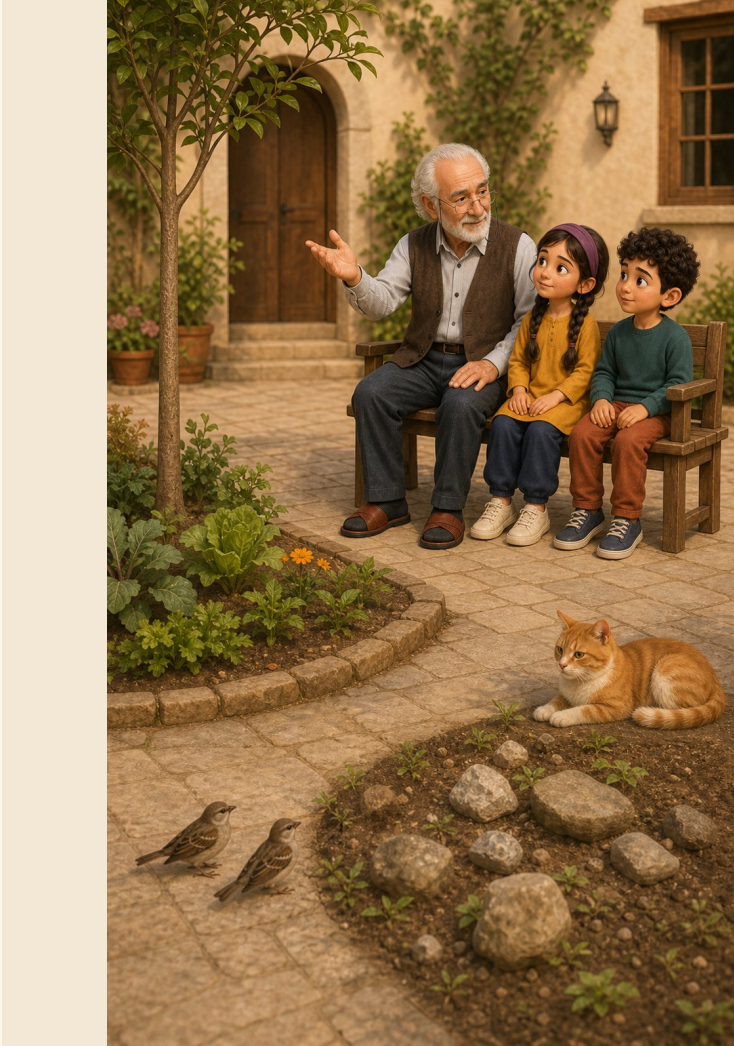
Seccade bir dikkat adasıdır. Odanın dağınıklığını dışarıda bırakıp kalbi tek bir noktada toplama kumaşıdır.

YUSUF

Bu temiz adaya adım atan kişi dünyalık telaşını kapıda bırakabilir mi sahiden?

Dedenin Defterinden

Seccade bir sınır değil, dikkat adasıdır. Kalbi odanın ve zihnin kalabalığından ayırıp tek bir temiz noktada toplar.

“Dede, namaz bir borç mu? Bir emir mi?
Yoksa bize verilmiş bir hediye mi?”

“Üçü de doğru: bitkilere borç, zorlananlara emir,
hepimize Mi’rac hediyesi.”

SAHNE 19 · HAREKETLER

Acele Etmeden Durmak

Yusuf rükûya eğildi, ardından hemen doğrulup beklemeden secdeye doğru hızla dalmaya çalıştı. Dede omzunu nazikçe tuttu.

DEDE

Yavaş ol deli rüzgâr. Rükûdan kalkınca Semiallâhu limen hamideh deyip bir nefes duracaksın.

YUSUF

Ama Dede, zaten eğilip kalktım, niye orada dimdik durup bekliyorum ki?

ZEYNEP

Her kemik yerine oturmalı Yusuf. Tıpkı Dede'nin dikiş dikerken ipliği gerip sağlamlaştırması gibi.

Dede başını salladı. Parmaklarıyla gergin bir pamuk dikiş ipini gösterdi; acele çekerse ip hemen kopardı.

DEDE

Buna ta'dîl-i erkân derler çocuklar. Hareketlerin hakkını vermek, aceleyle ibadetin kumaşını patlatmamaktır.

YUSUF

Her kemik yerine oturup durulunca, insanın içindeki o yorucu telaş nereye uçar?

Dedenin Defterinden

Ta'dîl-i erkân her hareketin hakkını vermektir. Rükûdan kalkınca dimdik durup beklemek, bedenin sükûnet mühürüdür.

SABAH

ÖĞLE

İKİNDİ

AKŞAM

YATSI

SAHNE 20 · HAREKETLER

En Yakın An

Zeynep seccadenin üzerine diz çöküp alnını serin keten kumaşa koydu. Fısıltıyla Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ dedi.

ZEYNEP

İki secde arasında doğrulup otururken içim öyle hafifledi ki Dede, hiç kalkmak istemedim.

DEDE

Çünkü kulun Rabbine en yakın olduğu yer secdedir yavrum. İnsan en aşağıya indiğinde kalbi en tepeye yükselir.

Yusuf seccadenin kenarına oturup ketenin temiz liflerine dokundu. Dede'nin gözlerindeki huzuru hissetti.

YUSUF

Kendini büyük sanan insan secdeden kaçır ama başını yere koyan kul bütün ağırlıklarından kurtulur öyle mi?

DEDE

Aynen öyledir Yusuf. Alnını yere koyan kişi, yeryüzünün kibrini bırakır ve sonsuz şefkate kavuşur.

ZEYNEP

Yerin kalbinde duyulan bu derin huzur insanı hangi vakitlere taşır?

Dedenin Defterinden

Secde en yakın andır. Yerin en dibine inen alın, kalbi göklerin fevkine yükseltir; kibir biter, şefkat başlar.

Selâm ile Dünyaya Dönüş

Yusuf ve Zeynep oturdukları yerden başlarını önce sağ omuzlarına, ardından yavaşça sol omuzlarına doğru çevirdiler.

YUSUF

Es-selâmü aleyküm ve rahmetullâh... Başımızı iki yana çevirirken kime selâm veriyoruz Dede?

DEDE

Sağındaki ve solundaki bütün varlıklara, meleklerle ve insanlara barış hediye edersin evlat.

Dede dikimi tamamlanmış yeleğin omuz dikişlerini iki eliyle okşayıp düzeltti, ardından duvardaki ahşap askıya astı.

ZEYNEP

Namaz boyunca içimizde topladığımız o tertemiz huzuru dışarıdaki insanlara dağıtmak gibi değil mi?

DEDE

Tam olarak öyledir güzel kızım. Namazdan çıkan kul, yeryüzüne selâmet ve merhamet taşır.

YUSUF

Yani selâm vermek, içimizdeki güzelliği etrafımızdaki her cana ikram etmektir!

ZEYNEP

Peki gün boyunca bu kutlu hediye hangi vakitlerde tekrar tazelenir?

Dedenin Defterinden

Selâm namazın meyvesidir. İçeride kazanılan huzur ve esenlik, sağa ve sola selâm verilerek tüm dünyaya dağıtılır.

“Öğlen güneş tam tepedeydi; hiçbir şeyin gölgesi yoktu.”

“İkindide gölgeler iki katına çıkar. Gölge, insanın benliği gibidir.”

SAHNE 22 · VAKİTLER

Güneşin Ritmi

Kütüphanedeki pirinç sarkaçlı büyük duvar saati ahenkle çaldı. Zeynep saatin düzenli tik tak sesini dinledi.

ZEYNEP

Namazlarımızı hep bu saate bakarak mı kılıyoruz Dede?

DEDE

Eskiler şöyle anlatır çocuklar; namazın asıl saati duvarda değil, gökteki güneşin ritmindedir.

Dede masaya beş farklı renkte iplik makarası dizdi: beyaz, sarı, kehribar, kırmızı ve koyu lacivert.

YUSUF

Günün beş ayrı vakti için beş ayrı renk! Sabahın beyazlığı, öğlenin sarısı, gecenin laciverti gibi.

DEDE

Güneş doğar, tepeye çıkar, gölgeler uzar, batar ve gece örtülür. Beş vakit insanın ömür haritasıdır.

ZEYNEP

Gökteki güneş bize günün hangi beş kutlu sırrını fısıldar dersiniz?

Dedenin Defterinden

Günün vakitleri güneşin gökteki adımlarıdır. İnsan gün boyu değişen ışıqla birlikte kalbini de beş kez tazeler.

Sabahın Nuru

Zeynep defterine sabah kelimesinin yanına taptaze bir güneş resmi çizdi. Dede beyaz ham pamuk kumaşı açtı.

YUSUF

Sabah namazı neden sadece iki rekât Dede? Uyanmak o kadar kolay mı ki?

DEDE

Eskiler anlatır ki, Hazreti Âdem yeryüzüne ilk indiğinde koyu bir karanlık içindeydi.

ZEYNEP

Güneş ilk kez doğup etraf aydınlanınca o büyük şükürle iki rekât namaz kıldı değil mi?

DEDE

Oyledir Zeynep. Gece bir ölüm uykusudur, sabah ise yeniden diriliştir. İki rekâtla yeni güne selâm dururuz.

Yusuf pencereye baktı; zihninde ilk sabahın o serin ve tertemiz aydınlığını canlandırdı.

YUSUF

Her sabah gözünü açan insan yeniden dünyaya doğmuş gibi sevinmez mi?

Dedenin Defterinden

Sabah uyanış ve diriliştir. Hazreti Âdem'in ilk sabah şükürü gibi iki rekâtla karanlıktan aydınlığa adım atılır.

"Bir gün, koca bir ömre benzer."

"Sabah doğuş, öğle gençlik, ikindi olgunluktur."

"Akşam ihtiyarlık, yatsı ise bu dünyadan ayrılmaktır."

"Bir de vitr vardır: tektir, çifti yoktur."

SAHNE 24 · VAKİTLER

Gün Ortası Ferahlığı

Dede tezgâhtaki ağır döküm ütüü kaldırıp nemli kumaşın üzerine bastırdı; odada sıcacık bir buhar yükseldi.

YUSUF

Öğle vakti okulda her şey çok sıcak ve yorucu oluyor Dede. Zil çalıyor, herkes koşuyor!

DEDE

İşte dört rekât öğle namazı tam o telaşın ortasında kalbe inen serin bir gölgedir.

ZEYNEP

Tıpkı Hazreti İbrahim'e ateşin serin ve selâmetli bir gülistan olması gibi mi?

DEDE

Çok güzel hatırladın Zeynep. Günün en hararetli saatinde işi durdurup kalbi ferahlatmak o ateşi söndürür.

Yusuf yükselen nemli buhara baktı; sıcak kumaş ütünün altında düzgünce duruldu ve yatıştı.

YUSUF

Günün en sıcak telaşında durup serinleyen bir kalp dünyaya nasıl bakar?

Dedenin Defterinden

Öğle namazı gün ortası serinliğidir. Hazreti İbrahim'in ateşi gülistana çeviren ferahlığıyla kalbin telaşı yatışır.

Bahçe kapısı açıldı. Şehrin üstünden bir ses geliyordu.

“Ezan; bildirmek, haber vermek, davet etmek demektir.”

SAHNE 25 · VAKİTLER

Uzayan Gölgeleler

Yusuf elindeki sarı mezurayı masanın boyuna uzattı. Gaz lambasının ışığıyla duvardaki kitaplıkların gölgeleri uzayıp tavana yaklaştı.

YUSUF

İkinci vakti gölgeler boyumuzu aşıyor Dede. Gün ne kadar da çabuk geçti baksana!

DEDE

Zaman su gibi akıp gidiyor evlat. Dört rekât ikinci namazı ömrün kıymetini hatırlama vaktidir.

ZEYNEP

Hazreti Yunus'un balığın karnındaki darlıktan kurtulup sahile çıktığı o ferah an gibi mi?

DEDE

Evet kızım. İnsan akşam yaklaştıkça daralır; ikinci namazıyla darlıktan genişliğe ve selamete çıkar.

Dede mezuranın ucunu parmağına dolayıp dikkatle topladı. Zamanın kumaşı da böyle hızla kısalıp tükeniyordu.

YUSUF

Demek ki ikinci, kayıp giden vakitleri kalbimizde yeniden yakalama anıdır.

ZEYNEP

Gölgeleler uzarken geride kalan saatlerin kıymetini kim daha derinden fark eder?

Dedenin Defterinden

İkinci uzayan gölgelerdir. Hazreti Yunus'un darlıktan selamete çıkışı gibi, ömrün telaşından genişliğe kanat açılır.

Başlangıçta ezan yoktu. Namaz vaktini herkese nasıl duyuracaklarını düşündüler.

Kimi "çan çalalım", kimi "boru öttürelim", kimi "ateş yakalım" dedi.

Sonra Abdullah bin Zeyd rüyasını anlattı.
Medine'de ilk ezanı Bilâl-i Habeşî okudu.

SAHNE 26 · VAKİTLER

Gün Batımı ve Mühür

Zeynep dışarıdaki koyu lacivert gökyüzüne baktı. Günün son kıızıllığı ufukta tamamen kaybolmuş, yerini ilk akşam yıldızlarına bırakmıştı.

ZEYNEP

Güneş batınca gündüz defteri tamamen kapanıyor değil mi Dede? Sokaklar bile duruldu.

DEDE

Öyledir Zeynep. Üç rekât akşam namazı, biten güne vurulan tertemiz bir birlik mührüdür.

YUSUF

Üç sayısı Hazreti İsa'nın tevhid şükrüyle mi ilgilidir Dede?

DEDE

Rivayet edilir ki evlat, O'nu yanlış anlayanlara karşı akşam vakti bir olan Hakk'a üç rekâtla şükretti.

Dede terzi makasını yumuşak deri kılıfına yerleştirip çekmeceye koydu; günün işi ve dikişi tamamlanmıştı.

YUSUF

Gündüzü hayırla bitiren bir kalp, geceye hiçbir korku taşımadan huzurla girer.

ZEYNEP

Günü böyle güzel bir mühürle kapatan insan geceye hangi güvenle adım atar?

Dedenin Defterinden

Akşam namazı günün mührüdür. Hazreti İsa'nın tevhid şükrü gibi üç rekâtla günün hesabı güzellikle kapatılır.

Gecenin Örtüsü ve Vitir

Kütüphanedeki lambanın fitili kısıldı. Yusuf hafifçe esnedi ama gözlerini Dede'nin üzerinden ayırmadı.

YUSUF

Gece olunca her yer ne kadar da sessizleşti Dede. İnsan kendini yalnız hissediyor.

DEDE

Karanlık korkutmasın Yusuf. Yatsı gecenin koyu örtüsüdür; Hazreti Musa'nın Tur dağında nura kavuştuğu andır.

ZEYNEP

Sonundaki tek rekâtlı vitir namazı da O tek olan Allah'a sığınmak için midir?

DEDE

Evet evlatlarım. Tek bir kandil gibi gecenin bağrında parlar; insanı yalnızlıktan kurtarır.

Dede tezgâhın üzerine koyu renkli koruma örtüsünü örttü; her şey sükûnete ve güvene teslim oldu.

YUSUF

Karanlıkta parlayan bu tek kandil bizi sabahın hangi kutlu sesine hazırlar?

Dedenin Defterinden

Yatsı ve vitir gecenin sığınağıdır. Hazreti Musa'nın karanlıkta nura kavuşması gibi, tek olan Hakk'a teslim olunur.

Birinci kapı bedenin kapısıdır.

İkinci kapı ise gönlün kapısıdır.

SAHNE 28 · EZAN

Sesle Gelen Davet

Kütüphanenin ahşap kapısının üzerindeki küçük pirinç çingirak hafifçe tınladı. Zeynep çingırağın berrak sesini dinleyip başını kaldırdı.

ZEYNEP

Ezan sadece namaz vaktini bildiren bir saat sesi midir Dede?

DEDE

Hayır kızım. Ezan bildirmek, ilan etmek ve insanları sevgiyle buluşmaya çağırarak demektir.

YUSUF

Tıpkı annemin bizi akşam sıcacık çorba sofrasına sevgiyle çağırması gibi mi?

DEDE

Çok tatlı bir benzetme Yusuf. Ezan bir zorlama değil, şefkatli ve bereketli bir sofraya davettir.

Dede parmaklarıyla çingırağın pirinç tokmağını hafifçe salladı; odada tatlı, berrak ve ince bir çınlama yayıldı.

YUSUF

İnsan sofraya çağrılınca sevinir, ezan sesini duyunca da içi öyle ferahlamalı değil mi?

ZEYNEP

Bu kutlu ses kulaklara ulaşınca sokaklardaki dağınık adımlar nereye yönelir?

Dedenin Defterinden

Ezan sevgiyle yapılan bir çağrıdır. İlan eder, bildirir ve insanı dünyalık telaştan kardeşlik sofrasına davet eder.

Korkuları Küçülten Ses

Dede masanın üzerine dökümden yapılmış ağır bir terzi ağırlığı koydu; rüzgâr esse bile altındaki ince kumaş kıpırdamıyordu.

YUSUF

Bazen karanlık bir odada tek başıma kalınca veya okulda zor bir sınav olunca çok korkuyorum Dede.

DEDE

İşte ezan Allâhu Ekber dediğinde bunu hatırlatır evlat. Dünyadaki hiçbir dert, hiçbir karanlık Allah'tan büyük değildir.

ZEYNEP

Ardından gelen Hayye ale'l-felâh çağrısı da haydin ferahlığa ve kurtuluşa gelin demekmiş meğer!

Yusuf derin bir nefes alıp omuzlarını rahatlattı. Ağır terzi taşının kumaşı koruması gibi kalbi de sükûnet buldu.

DEDE

En büyük O ise, küçücük korkuların hepsi rüzgârın önündeki toz gibi dağılır gider.

YUSUF

Korkularını O'nun büyüklüğüyle küçülten bir kalp, bunca sözün ve hareketin asıl gayesini nerede arar?

Dedenin Defterinden

Allâhu Ekber en büyük güvendir. Korkuları, kaygıları ve telaşları küçültür; insanı felâha ve içsel ferahlığa çağırır.

Mi'rac gecesi elli vakit bildirildi, sonra beş vakte indirildi.
Her namaz için on sevap vardır; bu da yine elli vakit eder.

SAHNE 30 · EZAN

Büyük Cevap: Bağı Hatırlamak

Dede sandalyesinde hafifçe öne doğru eğildi. Elini şefkatle Yusuf'un omzuna koydu; gözlerinde engin bir tebessüm belirdi.

DEDE

Yolculuğumuzun başına dönelim Yusuf. Hani ellerini kaldırıp dördüncü sahnede bana büyük bir soru sormuştun ya?

YUSUF

Evet Dede, hiç unutmadım! Neden her gün bu sözleri söylüyoruz, bu hareketlerle neyi anlatıyoruz demiştin.

DEDE

İşte cevabı evlat: Gün boyu unuttuğumuz o görünmeyen bağı hatırlamak, insan kalabilmek ve dünyada yalnız olmadığımızı bilmek için!

Dede sökülmüş bir dikiş yerini gizli teyel ile tamir edip kumaşı gerdi; kumaş eskisinden daha sağlam ve bütün oldu.

ZEYNEP

Demek ki namaz, gün içinde çözülen dikişlerimizi yeniden diken ve kalbimizi O'na bağlayan kutlu bir bağmış!

YUSUF

Dünyada yapayalnız olmadığını anlayan bir çocuk artık hayata hangi cesaretle adım atar?

Dedenin Defterinden

Büyük Cevap: Namaz, gün boyu çözülen ve unutilan bağı tazelemektir. İnsan olduğunu hatırlamak ve yalnız olmadığını bilmektir.

Hiç Susmayan Kutlu Ses

Zeynep masanın ucundaki oymalı ahşap dünya küresini parmağıyla yavaşça çevirdi. Mavi okyanuslar ve kıtalar lambanın ışığında parıldadı.

ZEYNEP

Bizim burada gece oldu Dede, ama dünyanın öteki tarafında güneş yeni doğuyor olmalı.

DEDE

Eskiler şöyle anlatır çocuklar; dünya dönerken saatler adım adım kayar. İstanbul'da ezan biterken başka bir diyarda başlar.

Dede makaradan açtığı ince beyaz ipliği kürenin etrafına bir gerdanlık gibi boydan boya doladı.

YUSUF

Yani bu kutlu davet yeryüzünde tek bir saniye bile durmuyor öyle mi? Hep arkasından yeni bir şehir uyanıyor!

DEDE

Aynen öyledir evlat. Yeryüzünde bu sevgi ve selâm çağrısı tek bir an bile kesintiye uğramaz.

ZEYNEP

Bütün dünyayı kardeşlik bağıyla saran bu ses bizi kimlerle birleştirir?

Dedenin Defterinden

Ezan yeryüzünde hiç susmayan bir sestir. Dünya döndükçe şehirler sırayla uyanır ve gökyüzü kesintisiz bir davetle yankılanır.

Kendi Seccadeni Sermek

Yusuf ve Zeynep kalın kışlık montlarını giydiler. Zeynep küçük mürdüm kapaklı defterini sımsıkı göğsüne bastırdı.

YUSUF

Bu akşam kumaşın astarını da öğrendik, bedenin harflerini de Dede! Yarın sabah erkenden kalkacağım.

DEDE

Son bir terzi nasihati size çocuklar. Seccadeyi sadece bu odadaki kumaş sanmayın.

Dede kapı eşiğinde diz çöküp iki çocuğun da mont yakalarını düzeltti; sedef düğmelerini sevgiyle ilikledi.

DEDE

Gittiğiniz her yere kalbinizin seccadesini serin. Okulda, sokakta, evde daima dikkatinizi, nezaketinizi ve merhametinizi yaşatın.

ZEYNEP

Kalbindeki seccadeyi her yere seren bir çocuk dünyayı güzelleştirmez mi hiç Dede?

YUSUF

Peki yarın sabah güneş ufuktan süzülürken ilk şükür adımı kim atacak?

Dedenin Defterinden

Gerçek seccade kalbin seccadesidir. İnsan gittiği her yere dikkatini, nezaketini ve şefkatini sererse bütün yeryüzü bir mescid olur.

